

egészben vagy részben elengedhető. Ha pedig az adózó halála vagy más az adózótól függetlenül bekövetkezett rendkívüli körülmény folytán a jövedelemforrás és vagyontárgy időközben megszűnt, vagy ha a tartozás behajtása a hátralékos megélhetését létalapjában támadná meg, kivételesen a hátralék egészben vagy részben elengedhető." Ugyanezen rendelet 7. §-a hatályon kívül helyezi az 58. §. 2. bekezdéséhez fűzött utasítás utolsó mondatát.

Ad. J. V. H. Ö. 64. §. A büntető rendelkezéseket tartalmazó 64. §-t az 5300/1931. M. E. sz. rendelet további 5. bekezdéssel egészítette ki, melyszerint „az az adózó, aki az életmódjára vonatkozó adatokat feltüntető kérdőívet a kitűzött határidőn belül be nem mutatja, avagy a kívánt egyéb felvilágosításokat nem adja meg, a kivetés során megállapított adóalapnak 10%-át köteles bírság fejében fizetni.

Ad. J. V. H. Ö. 67. §. 1. pont. Ugyanezen rendelet 6. §-a szerint jövedéki büntető eljárás alá eső kihágást követ el az, aki az adóbevallásban vagy az életmódjára vonatkozó adatokat feltüntető kérdőívben, vagy illetékes helyről hozzáfintézett kérdésekre adott írásbeli, vagy jegyzőkönyvbe mondott válaszában, vagy jogorvoslatának indokolásában tudva oly *valótlan nyilatkozatot* tesz, mely az adó megrövidítésére alkalmas, illetőleg adóköteles jövedelmi forrást avagy adóköteles vagyont, illetőleg az *életmódjának elbírálásához szükséges adatot szándékosan elhallgat.*

B. G.

Két perjogi kérdés a jogegységi tanács előtt. I. A m. kir. Kúria jogegységi tanácsa március 16-i ülésében a következő elvi kérdést fogja eldönteni: „Kötvé van-e a polgári bíróság az eléje vitt magánjogi igény elbírálásánál a fegyverhasználat jogosságának kérdésében keletkezett közigazgatási vagy bírói (honvédbírósági) határozathoz?”

A jogegységi tanács elé vitt kérdéssel épen az egyik alapul szolgáló kúriai határozat kapcsán már foglalkoztam (Polgári Jog 1933. évfolyam 126. oldal.) Hasonló álláspontot foglalt el dr. Vági József a Polgári Jogban közölt joggyakorlati szemléjében is.

A bírói gyakorlat az állami, törvényhatósági és községi tisztviselőknek hivatalos hatáskörében szándékosan vagy gondatlanságból okozott károkért a köztisztviselők s a kir. kincstár, törvényhatóság és község ellen indított kártérítési pereket magánjogi pereknek tekinti, melyeknek elbírálására a polgári bíróságok bírnak hatáskörrel. A Pp. 2. §-a épen ezért intézkedik e perekre vonatkozólag a hatáskör kérdésében és azokat értékre való tekintet nélkül a kir. törvényszékek hatáskörébe utalja. Ez a kialakult bírói gyakorlat fontos alkotmánybiztosíték jellegével bír, mert a hatóságok törvényellenes intézkedéseiből eredő károkért való felelősség kérdését a független kir. bíróságok döntése alá bocsátja. Nem jelenti ez az elrendezés azt, hogy a polgári bíróságok a közigazgatási hatóságok döntéseit a törvényesség szempontjából felülbírálják, csak annyit jelent, hogy a polgári bíróságok önállóan és függetlenül bírálják el a kártérítési igény

szempontjából fontos tényálladási elemeket. A köztisztviselő, illetve a kincstár elleni igény tényállási eleme a köztisztviselő törvénysértő, szándékos vagy gondatlan cselekménye és ennek elbírálására épen úgy a polgári bíróság hivatott, mint pl. annak a kártérítési igénynek eldöntésére, melynek előzetes kérdése, hogy a kár az építmény fenntartásának hiányosságából eredt. Épen ezért helyesen elutasítják hatáskörükből az olyan kincstár elleni igényt, mely kártérítés formájában tulajdonképpen közigazgatási vagy pénzügyi hatóságok határozatának felülbírlására vonatkozik. (Pl. valaki az álláspontja szerint jogtalanul kivetett adónak a visszafizetését követeli kárigény alakjában, mondván: jogtalanul többet fizettem 100 pengővel, tehát 100 pengő károm merült fel.)

A m. kir. Kúria 49. számú jogegységi döntvénye a polgári bíróságoknak ugyanezt az önállóságát a büntető bíróságokkal szemben is kinyilvánítja. A polgári bíróság nincsen kötve a büntető bíróság felmentő vagy marasztaló ítéletében foglalt ténymegállapításokhoz, mert egészen mást és más szempontból bírál el, mint a büntető bíróság. A büntető bíróság a cselekményt a bűnösség szempontjából, a polgári bíróság pedig a magánjogi kártérítési igény más szabályok alatt álló szemszögéből bírálja el. Nem zárja ki azonban ez a körülmény, hogy a polgári bíróság a büntető bíróságnak a polgári igény szempontjából is értékesíthető bizonyítási anyagára ne legyen tekintettel, vagy esetleg a polgári pert a büntető per eldöntéséig fel ne függesse. A 49. jogegységi döntvény kivételt tesz arra az esetre, ha a magánjogi igény alapja a büntető vagy fegyelmi bíróság határozata.

A jogegységi kérdés esetében ilyen kivétel nem forog fenn, mert nincs olyan törvényes szabály, mely a jogtalan fegyverhasználatból eredő kárigény alapjául, érvényesítésének feltételül előzetes fegyelmi vagy büntetőbírósi jogerős ítéletet kívánna meg, mint pl. a bírakra nézve az 1877. évi VIII. t.-c. 68. §-a. Ilyen törvényes szabály hiányában egy magánjogi igény egyszerű előzetes tényállási eleme felett dönt a bíróság, mikor a fegyverhasználat jogosságát elbírálja, de ezzel csak egy tényállási elemet vizsgál meg és nem bírálja felül az illetékes hatóságnak magában a fegyverhasználat jogossága kérdésében hozott határozatát. A véderő érdekeit nem kell féltetni a polgári bíróságok döntvényeitől, mert hiszen nem is döntenek magában a fegyverhasználatnak kérdésében, de egyébként a m. kir. bíróságok kellő garanciát adnak, hogy a kártérítés kérdésében is a véderő és a fegyverhasználatnak a közrendre nézve fontos szempontjait figyelembe fogják venni.

II. A m. kir. Kúria jogegységi közpolgári tanácsa a március 9. napján tartandó ülésében a következő elvi kérdést fogja eldönteni: „A felülvizsgálati bíróság abban a perben, amelyben a Pp. 543. §-ának második bekezdése értelmében a fellebbezési bíróság ítéletét és eljárását egészben vagy részben feloldó határozatot hozott, kötve van-e a feloldó határozatban elfoglalt álláspontjához?”

Amennyiben a felülvizsgálati bíróság a fellebbezési bíróság

ítéletében megállapított vagy kivételes esetben a felülvizsgálati bíróság által megállapított tényállás alapján az ügyet eldöntésre alkalmasnak nem találja, úgy feloldó határozatot hoz végzés formájában és a fellebbezési bíróságot további eljárásra és újabb határozathozatalra utasítja. Ennek az intézkedésnek oka az, hogy a felülvizsgálati bíróság nem ténymegállapító bíróság egyes kivételektől eltekintve és így ha további bizonyítás vagy újabb tények tisztázása és megállapítása szükséges, azt maga el nem végezheti, hanem a fellebbezési bírósághoz küldi vissza az ügyet a tényállás megállapítása, a bizonyítás felvétele és újabb határozathozatal végett. A feloldó végzés tehát nem érdemi határozat, hanem az eljárás során hozott pervezetési, bizonyítást elrendelő végzés, melynek foganatosítása céljából a felülvizsgálati bíróság — bár szigorúan itt nem használhatjuk ezt a műszót — lényegileg megkeresést intéz a fellebbezési bírósághoz. A különleges ebben a megkereső végzésben, hogy mivel a megkeresett fellebbezési bíróság egyúttal az ügy érdemében is ítél és a felülvizsgálati bíróság a jogorvoslati bírósága, a megkeresés az ítélethozatalra, az újabb határozat hozatalára is kiterjed és a fellebbezési bíróság csak a felülvizsgálati bíróság jogi álláspontjához van kötve, de az újabb bizonyítékokat szabadon mérlegeli és ennek alapján állapítja meg az újabb tényállást.

Az anyagi igazságnak érdekében a bírói gyakorlat szerint a feloldó határozat után az ügy a fellebbezési bíróság ítéletét megelőző perszakba jut vissza és a felek újabb tényállításokat is tehetnek, újabb bizonyítékokat hozhatnak fel a fellebbezési bíróság előtt és a fellebbezési bíróság olyan tényállítást és bizonyítékokat is figyelembe vehet, amire a feloldó végzés ki nem terjeszkedik.

Mivel a felülvizsgálati bíróság feloldó végzése csak eljárás során hozott, rendszerint bizonyítást elrendelő végzés, ehhez a felülvizsgálati bíróság nincsen kötve (Pp. 419. §. 2. bekezdés). De ezt követeli az anyagi igazság és a pergazdaságosság szempontja is. Ha közben a joggyakorlat megváltozik, vagy a tanács állandó gyakorlata más lesz, esetleg a tanács tagjaiban beálló változás folytán, nincs ok a felülvizsgálati bíróságot a formai következetesség okából meggyőződésével, az újabb bírói gyakorlattal ellenkező döntésre kényszeríteni. Amint az alsóbíróságok ritkán szokták bizonyítást elrendelő végzéseiket megváltoztatni, úgy a felülvizsgálati bíróságok bölcsességére lehet bízni, hogy nem élnek e jogukkal indokolatlan esetben, mert kétségtelen, hogy e hatalom mértéktelen igénybevétele a közvéleményben a jogbizonytalanság érzését keltene.

Ifj. dr. Szigeti László.